

Juli 1841

FAKTA

Dato:
Juli 1841

Sidetal:
141, 142, 143, 144, 145

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsmand/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det originale manuskript til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen. Afskriften af hele manuskriptet omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr. 27.

OBS Dokumentet er også udgivet i Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-udgivelse i artiklen Manuskriptet til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen.

Omtalte personer:
Eugène de Beauharnais
Christian 8.
Peter von Cornelius
Ernst Förster
Friedrich von Gärtner
Carl Wilhelm Heidecke
Heinrich Maria von Hess
August Kestner
Leo von Klenze
Ludwig 1.
Wilhelm Marstrand
Niels Rasmussen
Johann Nepomuk Ringseis
Friedrich Wilhelm Joseph Schelling
Julius Schnorr von Carolsfeld
Susette Schouw
Ludwig von Schwanthaler
Johann Friedrich Anton Serre
Niels Simonsen
Johann Baptist Stiglmaier
Therese af Sachsen-Hildburghausen
Bertel Thorvaldsen
Karl Friedrich Wiebeking
C.F. Wilckens
Christian Frederik Zeuthen

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 27. del af i alt 60.

TRANSSKRIFTION

- 141 -

d. 13de July kom vi til München¹[.]

Som vi kører op ad Gaden, og vores Niels² Holder for at erkyndige sig om Veien til det

- 142 -

Anbefalede Værtshuus, Nærmer sig en Her[re] og spørger: [“]jist Thorvaldsen da[?]”, og lige saa snart springer han til den anden Side af Vognen og Omfavner Thor: det var Grev S.³ nu siger han til Kusken at følge ham, og han gaaer for ud, paa engang raaber han, [“]stands[“], vi holdt nu ved en Plads, hvor fra en Rytterstatue sees midtpaae, det var Maximilian⁴, og aldrig har nogen saadan Ting gjort det intryk paa mig og paa mine, som dette deilige Værk, som er Münchens skønneste Prydelse, det overaskede ogsaa Thorv: meget, og [“]man bliver godt stemt[“] sagde han[“], [“]naar man seer sit Barn stilt i et saa godt Lys[“], vi saae det nu fra Vognen af, seenere blev vi ført fleere gange der hen til fods, og da fandt man rigtignok at Hesten burde være hævet lidt høiere endnu, thi naar man var gaaende, eller ikke hevet fra Jorden, saa skulde Piedestallen Hæstens Skoe, og lidt opad benet, derfor saae jeg den helst, lidt i frastand, og Thorv: gav mig ret; ☒ Grev S. glædede sig ved vores Glæde han fulgte os til Værtshuset, og nu kom visiter, og der blev gjort mange Bekiendskaber blandt andre Schelling⁵ en meget interessant og elskværdig Mand, her vare atter nogle Herrer som tog sig af os, og indeelte Tiden, og hvad vi skulde see, først vare vi i Ludvigs Kirche⁶ og saa Cornelius'es⁷ freskoe Dommedagen⁸ ☒ nu Theatret hvor Devrieren⁹ spildte Marquis Posa Vi havde altid en Losche som Hr: von Kystner¹⁰ gav til disposition medens vi vare her; Om Natten var Thor lidt daarlig af Colik¹¹ dog det kurerede vi med de deilige draaber af Serres¹², Næste dag¹³ besaae vi alt det Kongelige Slott igien, hvor

- 143 -

De 12 Bronse Statyer¹⁴, lueforyldt findes mellem svære Marmor Zeuler¹⁵ 6 paa hver Side Kong Loudevigs Forfædre¹⁶. ☒ Vi besøgte¹⁷ ogsaa Stiegelmeier¹⁸[.] Schelling¹⁹[.] Schvantaler²⁰ (som Thor sagde lidt Sanhed :) Galeriet, Vase samlingen, Leuchtenburgs Monument²¹ (dennes Opstilling var Thorv: umaadelig misfornøiet med :) [xxx]sardelle eller de Malede Galerier, eller Buer[. Vi] besøg[t]e dr: Bingseis²², som glædede sig ved min Lighed med Suzette²³, Greven²⁴ havde og kiendt mig strax paa Ligheden med Suzette[.] I Theatret havde vi Rober le Diable²⁵[.] Vi traf Baron Zeuten's²⁶, og gjorde Bekiendskab med en heel deel danske

Kunstnere som her besøgte os[,] vi havde stor Glæde af at besøge
Caulbach²⁷, som Thorvaldsen var meget intaget af. vi saae og Auer Kirche²⁸
med de deilige Glas Malerier ☒ Hoff Kirken²⁹ bemahlet af H Hess³⁰,
Allerheiligen ☒

Blandt andre interessante Dinnere vare vi hos Geheimrath Wiebeking³¹
hvor der var meget behageligt Selskab, saaledes vare vi hos Bingseis,
hvor man i Haven havde arengeret med Musik ☒ Thorvaldsen var til Midag
hos Droningen³² og en dag hos Ministeren osv osv ☒ Seet
Statyesamlingen eller Glüpotheket det smukkeste Klenze³³ har bygget. ☒ i
Basilica Kirken³⁴ bygget af Gärtner³⁵ arbejdede H Hess³⁶, og han gav mig
2 Konturer til de fresko han Malede (en af de interesanteste
Bekjendtskaber vi gjorde her var Generall Heideck's³⁷, han havde et
nydelig lille Huus paa det smagfuldeste decoreret næsten ganske af ham
selv, blandt Andet et yndig Børne Theater, af ham selv Malet, der saa vi
mange deilige Malerier baade af ham selv og andre dygtige Kunstnere han
er en udmærket Diletant³⁸, som stikker manges en Mester, og Kunstnerne
har stor respekt for ham[.]

- 144 -

Han skammede mig ud ingen Album³⁹ at have som jeg altsaa ikke var
seen til at lade mig gjøre, da han begyndte den, eller lagde dens
Grundvold med en Hob Tegninger, her kom mange galante Visiter til
Thorv: blandt andet Fürst Ottingen Wallerstein⁴⁰ senere Prinds Carolatil
Boitew⁴¹, Droningen saa jeg i Theatret, hvor hun ved Bortgangen talte til
Thorv: ☒ Schnuur⁴² besøgte vi[,] Förster⁴³ (som var gift med Jean Pauls
Datter⁴⁴) der var en Munter Frokost med Orvieto⁴⁵, han har skrevet en
Reisebog gienem Italien, Boisorees⁴⁶ Glads Malerie samling med alle sine
Kunster osv[.] Idag den 2 August fik Thor Brev fra 2 Konger, et fra Chr: d.
8de⁴⁷, og et fra Kong Loudvig⁴⁸ med d. Hellige St: Michalis Storkors, fra
vores Konge havde han alt faaet et Brev paa Dampskibet, som W:⁴⁹
Overleverede ham; ☒ og som han besvarede fra Maxen⁵⁰) I München vare
fleere store Gilder især af Kunstnere⁵¹, og deels af Byen, som vare meget
pragtfulde, dog den siste Aften⁵² gjorde de danske et gilde, som var
meget morsomt[.] Marstrand⁵³ og Stork⁵⁴ havde decoreret Salen hvor der
fandtes Amoriner avexlende med Carikaturer, for at Skiule Kakkelovnen
var Malet en umaadelig stor Bayaz⁵⁵ med et Ølkrus i den Eene Haand en
Thepot i den anden, og en Viinflaske paa Hovedet, det skulde forestille
Bayren, Danmark og Italien. ☒ her vare nu alle Danske samlede og
Simonsen⁵⁶, Wegner⁵⁷, og Thanck⁵⁸ vare udklædte, som Tyrolere, og
sang og Joglede, nydelig for os, og Kaufmann⁵⁹

- 145 -

som Tyrolerinde, som tillige bød os deilige friske Buquetter af Alperoser,
som ret opliver at see i Mængde, naar man kommer fra Danmark hvor
neppe kan have een lille i en Potte, Simonsen og Kaufman vare især
morsom, den siste havde et mageløs Theatralisk talent, og han gav os en

Consert af Ole buul⁶⁰, osv osv som gjorde megen lykke; ☒ Aftenen gik hurtig og vi morede os deilig. ☒
Simonsen var nok den danske Maler som i München gjorde meest lykke, det sagde gr: Heidrik⁶¹ ☒
D. 22 Juli⁶² forlode vi München [...]

¹ 13.7.1841 ankom rejseselskabet til München og besøgte straks Maximilian 1., jf. A128, på Wittelsbacherplatz.

² Dvs. den danske kusk og fragtmand Niels Rasmussen.

³ Denne grev S. er p.t. uidentificeret.

⁴ Dvs. Maximilian 1., jf. A128.

⁵ Dvs. den tyske filosof og digter Friedrich Wilhelm Joseph Schelling.

⁶ Dvs. Ludwigskirche, som blev opført i årene 1829-1844 efter tegning af arkitekt Friedrich von Gärtner.

⁷ Dvs. den tyske maler Peter von Cornelius.

⁸ Dvs. Peter von Cornelius: Dommedag, 1829-42, fresko, St. Ludwigskirche.
Se evt. Heinrich Merz' kobberstik, E837, efter Cornelius' fresko.

⁹ Dvs. den tyske operasanger Wilhelmine Schröder-Devrient (1804-1860), som spillede Marquis Posa i Schillers Don Carlos.

¹⁰ Kystner, hvis det er den rette stavemåde, er p.t. ikke identificeret.

¹¹ Dvs. sygdomstilstand med i anfald optrædende stærke smerter i underlivet, jf. kolik i Ordbog over det danske Sprog.

¹² Dvs. de mavedråber, som den tyske godsejer, forretningsmand og officer Johann Friedrich Anton Serre gav Thorvaldsen og familien Stampe med, da de forlod Dresden med kurs mod Leipzig 21.6.1841, jf. originalmanuskript, p. 129.

¹³ 14.7.1841 besøgte Thorvaldsen og familien Stampe det kongelige slot Munich Residenz.

¹⁴ Dvs. 12 statuer af medlemmer af den bayerske kongeslægt Wittelsbacherne.

De 12 statuer blev udført i kolossalstørrelse af den tyske billedhugger og Thorvaldsen-elev Ludwig Schwanthaler fra 1833.

I perioden 1836-42 blev figurerne støbt i bronze og dernæst lueforyldt af støbereren Johann Baptist Stiglmaier.

Anerækken blev udført til tronsalen i kongeslottet i München, Münchner Residenz. Seks forfædre var anbragt på hver side af tronen og hver statue adskilt af kolossalsøjler, som Stampe nævner. Tronsalen – i hvidt og guld – var tegnet af en anden af Thorvaldsens bekendte, Leo von Klenze og blev officielt indviet 1842, året efter Thorvaldsens besøg.

De 12 statuer overlevede slottets ødelæggelse i 2. verdenskrig og befinder sig i dag i foyeren til Herkulesaal i Festsaalbau i det genopførte slot.

¹⁵ Dvs. søjler.

¹⁶ Dvs. den tyske konge af Bayern Ludwig 1.s forgængere som herskere af Bayern, jf. den foregående kommentar.

¹⁷ Medio juli 1841 besøgte Thorvaldsen og familien Stampe blandt andre bronzestøbereren Stiglmaier, Schwantaler og Heideck. Beså blandt andet også Leo von Klenzes Glyptotek.

¹⁸ Dvs. den tyske maler og bronzestøber Johann Baptist Stiglmaier.

¹⁹ 15.7.1841 fejredes Thorvaldsen med stor fest i selskabet "Die Zwanglosen" i München under deltagelse af F.W.J. Schelling og andre kunstnere og videnskabsmænd. Talrige hyldestigte til Thorvaldsen fremførtes ved den lejlighed.

²⁰ Dvs. den tyske billedhugger Ludwig von Schwanthaler.

Som det fremgår af det følgende, kom Thorvaldsen øjensynlig med nogle kritiske bemærkninger til Schwanthaler – muligvis i anledning af de 12 statuer af de bayerske herskere, som Thorvaldsen havde set samme dag eller en af de foregående dage.

²¹ Dvs. Thorvaldsens gravmonument til hertugen af Leuchtenberg, Eugène de Beauharnais, jf. A156. Monumentet står den dag i dag i St. Michaels kirken, München.

- ²² Dvs. den tyske læge Johann Nepomuk Ringseis.
- ²³ Dvs. den Christine Stampes søster Susette Schouw.
- ²⁴ Dvs. ovenomtalte Grev S.
- ²⁵ Robert le diable er en opera i fem akter, skrevet af tyskeren Giacomo Meyerbeer (1791-1864).
- ²⁶ Dvs. den danske baron, godsejer, diplomat og hofjærgermester Christian Frederik Zeuthen.
- ²⁷ Dvs. den tyske maler Wilhelm von Kaulbach (1805-1874).
- ²⁸ Dvs. Mariahilfkirche også kendt som Maria Hilf in der Au. Kirken blev opført i årene 1831-1839 efter tegning af arkitekterne Joseph Daniel Ohlmüller (1791-1839) Georg Friedrich Ziebland (1800-1873). Kirken er også i dag kendt for sine fine glasmosaikker.
- ²⁹ Dvs. Allerheiligen-Hofkirche, som blev opført i årene 1826-1837. Heinrich Maria von Hess' freskoer i kirken blev ødelagt under anden verdenskrig.
- ³⁰ Dvs. den tyske maler Heinrich Maria von Hess.
- ³¹ Dvs. den tyske ingeniør og arkitekt Karl Friedrich Wiebeking.
- ³² 16.7.1841 spiste Thorvaldsen til middag hos den tyske dronning af Bayern Therese af Sachsen-Hildburghausen.
- ³³ Dvs. den tyske arkitekt, maler og forfatter Leo von Klenze, som ganske rigtigt havde tegnet Glyptoteket i München.
- ³⁴ Antagelig ovennævnte Ludwigskirche, da den her omtalte "Basilica" iflg. Stampe er bygget af Gärtner, som netop var ansvarlig for Ludwigskirche.
- ³⁵ Dvs. den tyske arkitekt Friedrich von Gärtner.
- ³⁶ Så vidt vides, arbejdede Heinrich Maria von Hess ikke i Ludwigskirche. Det gjorde til gengæld Peter von Cornelius, så det er sandsynligvis ham, Stampe her hentyder til.
- ³⁷ Dvs. den tyske general og maler Carl Wilhelm Heideck.
- ³⁸ Dvs. person som interesserer sig for kunst og videnskab uden selv at udøve dem, jf. dilettant i Ordbog over det danske Sprog.
- ³⁹ Dvs. en stambog eller en vennebog. Thorvaldsen havde en sådan, se artiklen herom.
- ⁴⁰ Dvs. den tyske fyrste Ludwig Öttingen-Wallerstein (1791-1870).
- ⁴¹ Antagelig den tyske prins Friedrich Wilhelm Carl von Carolath-Beuthen (1790-1859).
- ⁴² Dvs. den tyske maler Julius Schnorr von Carolsfeld.
- ⁴³ Dvs. den tyske maler, kunsthistoriker og digter Ernst Förster.
- ⁴⁴ Ernst Förster blev gift med en datter af den tyske digter Jean Paul Friedrich Richter (1763-1825).
- ⁴⁵ Dvs. en hvid mousserende italiensk vin.
- ⁴⁶ Dvs. en samling af tysk og andet kunst, som Kong Ludwig 1. af Bayern købte af kunstsamlerne og kunsthistorikerne, brødrene Sulpiz (1783-1854) og Melchior (1786-1851) Boisserée, og lod ophænge i Pinakoteket i München.
- ⁴⁷ Antagelig brev af 11.7.1841 fra Christian 8. til Thorvaldsen.
- ⁴⁸ 17.7.1841 udnævntes Thorvaldsen til Storkorsridder af Skt. Michaels Fortjenstorden (Orden vom Heiligen Michael, N11). Se brev af 17.7.1841 fra Ludwig 1. til Thorvaldsen samt referenceartiklen Thorvaldsens udnævnelser.
- ⁴⁹ Dvs. Thorvaldsens kammertjener C.F. Wilckens, som fulgte sin herre på dampskibet til Warnemünde 25.5.1841 ved rejsens begyndelse.
- ⁵⁰ Dvs. brev af 19.6.1841 fra Thorvaldsen til Christian 8.
- ⁵¹ Thorvaldsen blev bl.a. fejret af Münchens yngre kunstnere ved fest 19.7.1841 i den Knorrse Ølkælder ved Marsfeld.
- ⁵² 21.7.1841 deltog Thorvaldsen og familien Stampe i en afskedsfest hos danske kunstnere, bosat i München.
- ⁵³ Dvs. den danske maler Wilhelm Marstrand.
- ⁵⁴ Dvs. den danske maler Frederik Ludvig Storch (1805-1883).

⁵⁵ Dvs. klovn, gøgler, jf. bajads i Ordbog over det danske Sprog.

⁵⁶ Dvs. den danske maler Niels Simonsen.

⁵⁷ Dvs. den danske maler Gustav Theodor Wegener (1817-1877).

⁵⁸ Antagelig den dansk-tyske maler Heinrich Friedrich Tank (1808-72).

⁵⁹ Dvs. den danske maler og litograf Asmus Kaufmann (1806-1890).

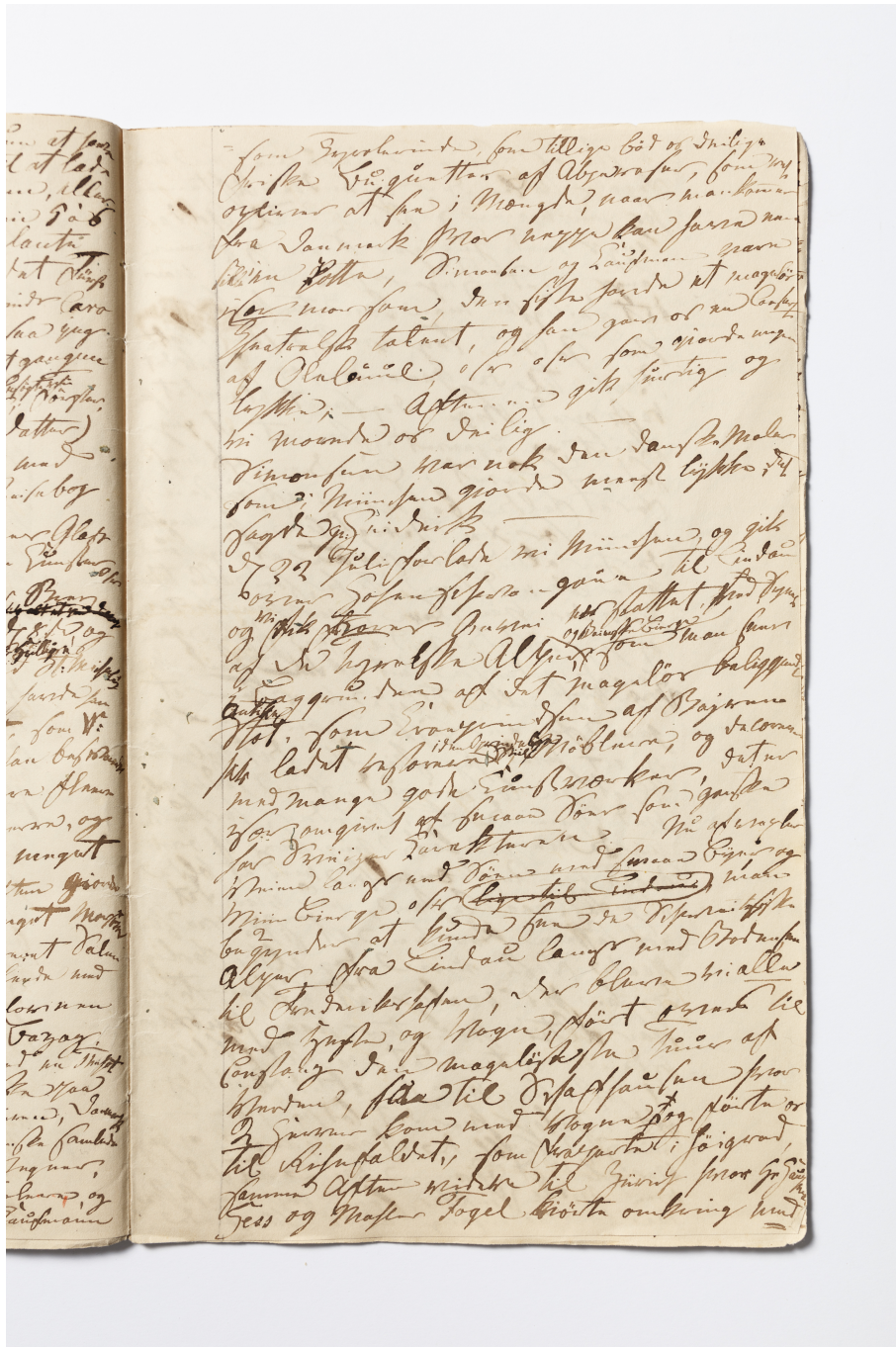
⁶⁰ Dvs. den norske violinist og komponist Ole Bornemann Bull (1810-1880).

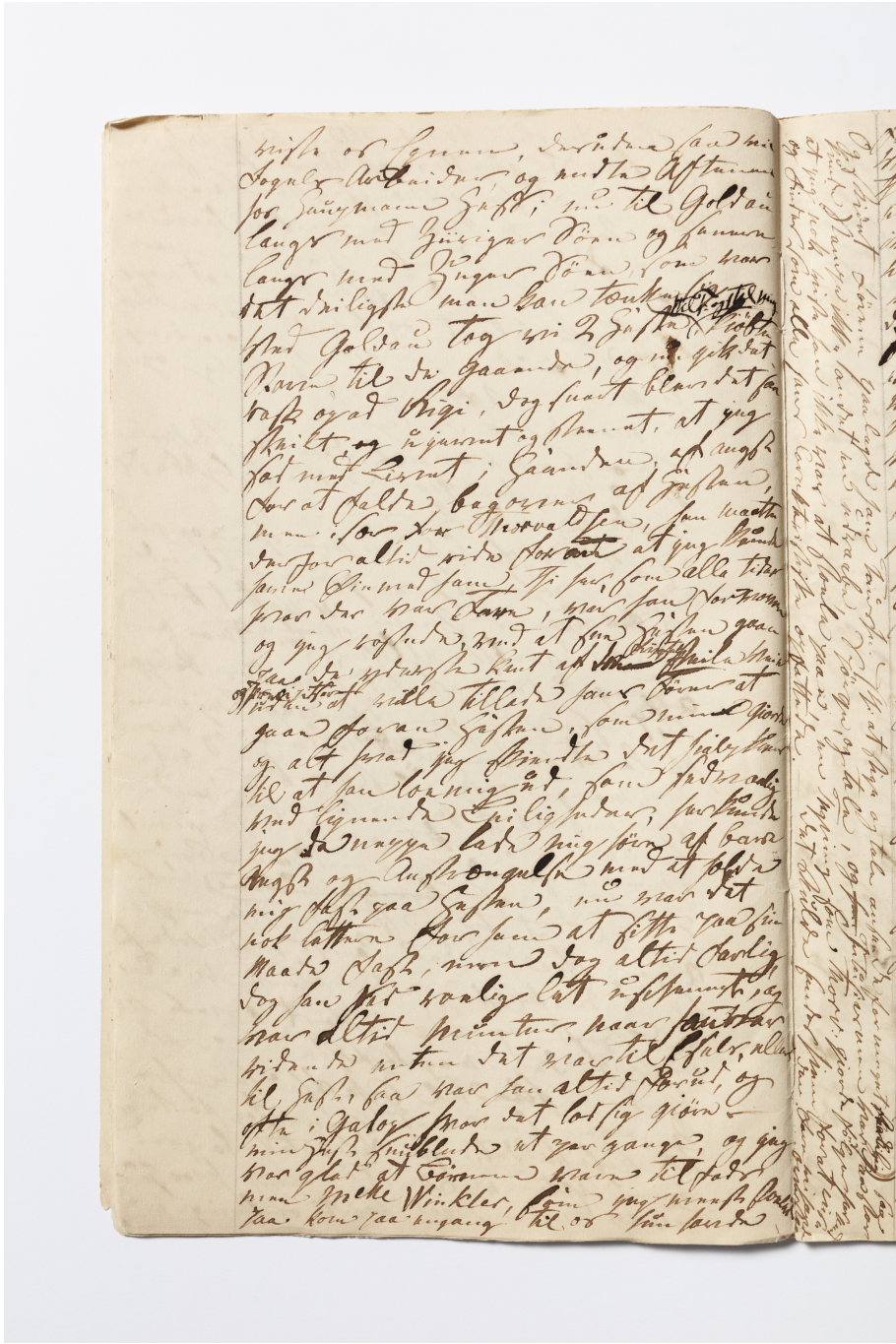
⁶¹ Dvs. den tyske general og maler Carl Wilhelm Heideck.

⁶² 22.7.1841 rejste Thorvaldsen og familien Stampe fra München til Schloss Hohenschwangau, hvor Thorvaldsen hilste på Bayerns kongefamilie.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

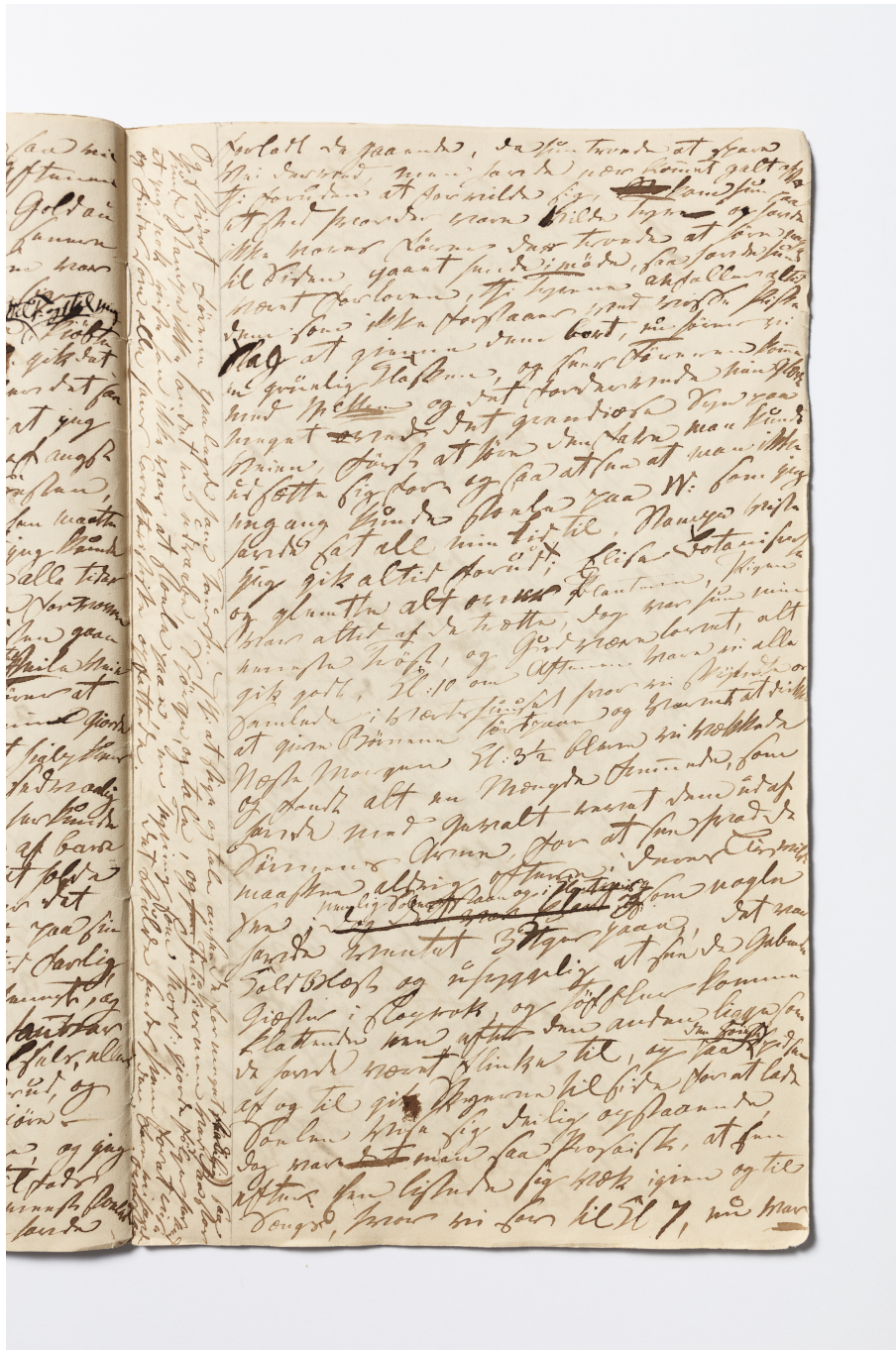
NY CARLSBERGFONDET

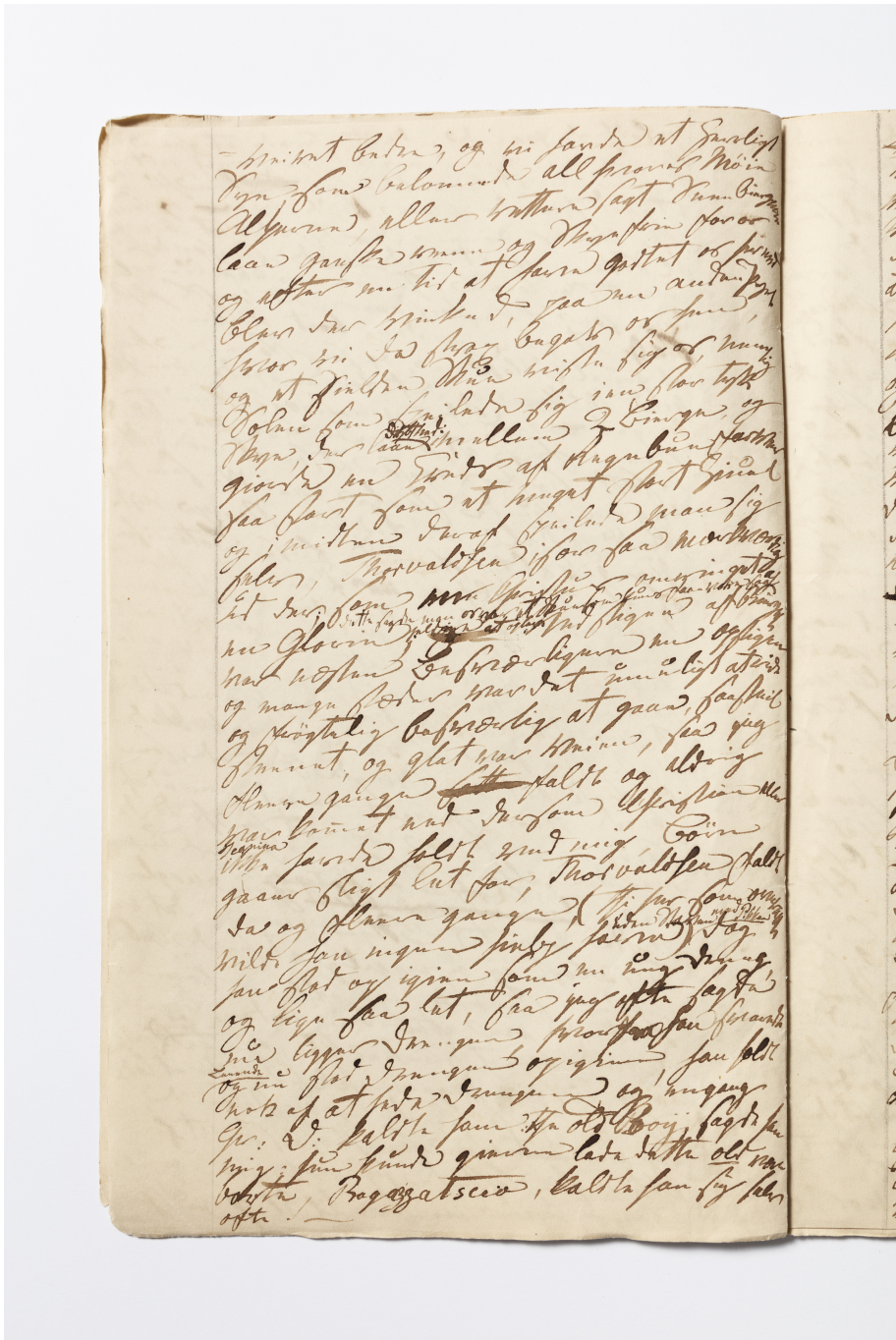

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

